

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ ТА МЕТОДИ ЇЇ СТАТИСТИЧНОЇ ОЦІНКИ

Погорелова Т.В.¹, Микитишина Г.Ю.²
1) к.е.н., доцент ОДЕУ, 2) аспірант ОДЕУ

На сьогодні в Україні триває криза, яка охопила усі сфери суспільного життя: політичну, економічну, соціальну, та призвела до погіршення потенціалу країни. У руслі означених тенденцій Україну зараховано до слаборозвинених країн, де виробництво потребує високого рівня матеріальних, трудових та енергетичних затрат. Тому для покращення стану, в якому існує країна, потрібні значні інвестиції, як зовнішні, так й внутрішні. Завдяки припливу додаткового капіталу на будь-якому рівні економіки можна забезпечити економічне зростання шляхом впровадження новітніх технологій, оновлення економічної бази, відтворити оптимальні структурні пропорції в економіці країни та її регіонів і як наслідок забезпечити повноцінне функціонування господарчих суб'єктів, підвишити конкурентоспроможність національного виробництва. У зв'язку з цим однією з важливіших проблем є створення політико-економічних умов для впровадження інвестиційних проектів та адекватне оцінювання інвестиційних об'єктів.

Залучення інвестицій в українські підприємства пов'язане з інвестиційною привабливістю об'єкта інвестування. Саме тому першим кроком під час прийняття інвестиційного рішення є оцінка інвестиційної привабливості потенційного об'єкта інвестування.

У сучасній літературі існує багато точок зору на визначення інвестиційної привабливості [1],[2],[3],[4]. Розглядають інвестиційну привабливість підприємства, галузі, території. На наш погляд всебічно охоплює та розкриває суть цього поняття таке визначення. Інвестиційна привабливість країни (чи її регіонів) — це сукупність політичних, соціальних, інституціональних, екологічних та економічних умов функціонування регіону, що забезпечують стабільність інвестиційної діяльності вітчизняних і зарубіжних інвесторів.

За даними Державної служби статистики України, за підсумками дев'яти місяців 2013 р. найпривабливішими для інвесторів стали Київ, Дніпропетровська, Донецька, Харківська та Київська області. У них вклали 27 млрд. дол. США, 8,9 млрд. дол. США, 3,3 млрд. дол. США, 2,2 млрд. дол. США і 1,8 млрд. дол. США відповідно за весь період інвестування. Всього за 2013 р. в економіку України було вкладено 2,9 млрд. дол. США прямих іноземних інвестицій, що удвічі менше від показника 2012 року. На кінець 2013 року основними інвесторами України залишаються такі країни, як Кіпр - 19,036 млрд. доларів, Німеччина - 6,292 млрд. доларів, Нідерланди - 5,562 млрд. доларів, РФ - 4,287 млрд. доларів. На ці країни припадає майже 83% від загального обсягу прямих інвестицій [5].

Аналіз наявних науково-практичних методик щодо оцінювання інвестиційної привабливості регіонів дозволив визначити такі фактори та коло економіко-статистичних показників, що їх характеризують:

1. Загальноекономічний розвиток регіону (обсяг валового регіонального продукту на душу населення, частка регіону у валовій доданій вартості країни; обсяг виробленої промислової продукції на душу населення; обсяг виробництва сільськогосподарської продукції на душу населення; кількість зайнятих економічною діяльністю; обсяг капітальних інвестицій на душу населення).

2. Розвиток ринкових відносин та комерційної інфраструктури регіону (частка компаній недержавних форм власності у загальній кількості виробничих підприємств регіону; кількість спільних компаній і фірм із зарубіжними партнерами; кількість банківських установ, страхових компаній та товарних бірж на території регіону).

3. Розвиток інвестиційної інфраструктури регіону (виробництво енергетичних ресурсів на душу населення; кількість залізничних шляхів сполучення у розрахунку на 100 км² території; щільність автомобільних шляхів з твердим покриттям на 100 км² території).

4. Демографічна характеристика регіону (кількість населення; загальні коефіцієнти приросту (скорочення) населення; співвідношення міських і сільських жителів в регіоні).

5. Рівень криміногенних, екологічних та інших ризиків (рівень економічної злочинності в розрахунку на 100 тис. жителів; частка підприємств зі шкідливими викидами, що перевищують гранично допустимі норми, в загальній кількості промислових підприємств; частка незавершених будівельних об'єктів у загальній кількості розпочатих будівельних об'єктів за останні 3 роки) [6],[7],[8].

Зауважимо, що означені показники максимально відображують інвестиційну привабливість регіону та відповідають принципам достатності (всебічно характеризують регіони), припустимої мультиколінеарності (небажане дублювання показників), достовірності вихідної інформації (використання статистичних даних) [9],[10].

Під час відбору та формування матриці вихідних даних щодо інвестиційної привабливості регіону виникає проблема стиску ознакового простору та визначення кореляційних зв'язків між факторами та показниками, що їх характеризують. В якості головного інструменту оцінювання пропонуємо використовувати метод канонічних кореляцій.

Канонічна кореляція – це кореляція між лінійними комбінаціями групи результативних показників ($Y_1, Y_2, \dots, Y_s$) та групи факторних ($X_1, X_2, \dots, X_m$) показників.

Головною метою канонічного аналізу є розрахунок невідомих коефіцієнтів $\alpha_j (j = \overline{1, s})$ та $\beta_k (k = \overline{1, m})$, таким чином, щоб коефіцієнти парної кореляції між канонічними змінними були максимальними.

Канонічні кореляції визначаються таким чином, щоб відповідні до них канонічні змінні мали такі властивості: 1) стандартизованість, тобто

середні значення змінних дорівнюють нулю, а дисперсії одиниці; 2) ортогональність, тобто кожна з множин $Y_1, Y_2, \dots, Y_S$ та $X_1, X_2, \dots, X_m$ лінійно незалежна; 3) ранжированість, тобто канонічні змінні упорядковані в міру спадання відповідних канонічних коефіцієнтів кореляції; 4) компактність, тобто число використаних під час аналізу пар канонічних змінних значно менше числа результативних показників S . Очевидно, що найбільше практичне значення мають перші канонічні кореляції, яким відповідає максимальний канонічний коефіцієнт кореляції.

Таким чином, канонічний аналіз представляє собою поєднання методів кореляційного, дисперсійного та багатовимірного статистичного аналізу показників інвестиційної привабливості регіонів [9], [10], [11],[12].

У дослідженні метод канонічних кореляцій реалізовано для п'яти залежних змінних ($S=5$) та показників, що їх характеризують ($m=16$), за 2012 р. по кожному економічному регіону України. Таким чином сформована матриця вихідних даних, розміром 9×21 . Усі розрахунки виконувались за допомогою спеціальних комп'ютерних програм. Результати наведено у таблиці 1.

Таблиця 1.

Стандартизовані значення результативних факторів та канонічних змінних для регіонів України у 2012 р.

Економічний регіон	Z_{Y_1}	Z_{Y_3}	Z_{Y_4}	$\bar{Z}_Y$
1. Карпатський	0,017	0,025	-0,680	0,411
2. Північно-західний	0,250	-0,560	0,421	0,236
3. Подільський	0,038	0,357	0,050	0,347
4. Столичний	1,710	0,569	0,989	1,995
5. Центрально-український	1,008	0,858	1,021	1,928
6. Північно-Східний	0,569	0,159	-0,360	0,154
7. Причорноморський	1,215	0,852	0,564	1,705
8. Придніпровський	1,320	0,251	1,020	1,058
9. Донецький	1,088	1,014	0,760	1,780

Канонічна змінна $\bar{Z}_Y$ інтерпретується як комплексна інвестиційна привабливість регіону, яка складається з обсягу валового регіонального продукту на душу населення (Y_1), виробництва енергетичних ресурсів на душу населення регіону (Y_3), кількості населення (Y_4). Вирішальну роль у формуванні інвестиційної привабливості регіонів серед вихідних даних грає загальноекономічний розвиток регіону.

Таким чином, провідними в інвестиційної привабливості серед регіонів України в 2012 р. виступає Столичний район (Київська, Чернігівська та Житомирська області), Причорноморський, Придніпровський та Донецький райони. Вони відрізняються більш високими значеннями канонічної змінної.

Розглянутий статистичний підхід до визначення інвестиційної привабливості може стати надійною базою для потенційних інвесторів у виборі напрямків та об'єктів інвестування.

Література

1. Задніпрянна Т. С. Інвестиційна привабливість України / Т. С. Задніпрянна // Гуманітарний вісник ЗДІА. – Запоріжжя : ЗДІА, 2010. – Випуск 42. – С. 196 – 201
2. Степаненко С. В. Інвестиційна привабливість регіонів та інноваційна політика в контексті сталого економічного зростання / С. В. Степаненко // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/.../10.pdf>
3. Милашко О. Г. Статистичний аналіз стану та розвитку підприємств готельного господарства Одеської області / О. Г. Милашко // Науковий вісник. Одеський державний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Одеса : ОДЕУ, 2010. – Вип. 13 (114). - С. 143-150.
4. Погорелова Т. В. Авторегресійний аналіз іноземних інвестицій в Україну / Т. В. Погорелова, А. В. Піскун // Науковий вісник. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки : економіка, політологія, історія. – 2010. - № 16 (117). – С. 145–154.
5. STATE STATISTICS SERVICE OF UKRAINE. Статистичний збірник. «Регіони України». 2013. Частина I, II. Statistical publication. Regions of Ukraine. 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ird.gov.ua/1/zb_reg2_2013.pdf
6. Погорелова Т. В. Статистичні аспекти оцінювання прямих іноземних інвестицій в Україну / Т. В. Погорелова, Т. С. Корольова // Методологія статистичного забезпечення розвитку регіону: монографія / за заг. ред. канд. економ. наук, професора А. З. Підгорного. – Одеса : Атлант, 2012. – С. 72-92.
7. Самотоєнкова О. В. Оцінка показників соціально-економічної ефективності ринкових процесів / О. В. Самотоєнкова // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр. / ред. М. І. Зверяков; Одеський держ. екон. ун-т. – Одеса, 2006. – Вип. 23. - С. 287- 291.
8. Янковой А. Г. Многомерный анализ в системе STATISTICA / А. Г. Янковой. – Одесса : Оптимум, 2001. Вып. 1 – 216 с.
9. Іващенко П. О. Багатовимірний статистичний аналіз / П. О. Іващенко. – Х. : «Основа» при Харк. Ун-ті, 1992. – с.36-42
10. Погорелова Т. В. Многомерные методы – инструмент статистического анализа экономики предприятий / Т. В. Погорелова // Економіка підприємства: сучасні проблеми теорії та практики: Матеріали першої міжнар. наук.-практ. конф. (18-19 жовтня 2012 р.). – Одеса : Атлант, 2012. – С. 460-461.